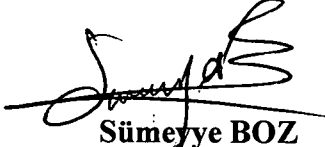




TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Sayın Mahinur ÖZDEMİR GÖKTAŞ tarafından Anayasa'nın 98. ve TBMM İçtüzüğü'nün 96. ve 99. maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.


Sümeyye BOZ
Muş Milletvekili

Rusya-Ukrayna savaşının ardından “Savaşız Çocukluk Projesi” kapsamında Türkiye’ye getirilen yüzlerce Ukraynalı yetim çocuğun Antalya’da yerleştirildikleri otellerde maruz kaldıkları ihmal, kötü muamele ve cinsel istismar, uluslararası araştırmacı gazetecilik çalışmalarının ve resmî raporların ortaya koyduğu ağır ve derin bir hak ihlalidir. Çocukların insan onuruna uygun olmayan yaşam koşullarında tutuldukları, içme suyuna dahi erişimde sorun yaşadıkları, tıbbi bakım hizmeti verilmediği, engelli ve küçük çocukların diğer çocuklara baktırıldığı, bağış kampanyalarında “teşhir” edilerek dans etmeye ve şarkı söylemeye zorlandıkları, reddedenlerin cezalandırıldığı tespit edilmiştir. Bu tablo, sadece idari yetersizlik değil, doğrudan doğruya çocuk haklarının ihlali, korunmasız savaş mağduru çocukların sömürülmesi ve devletlerin uluslararası yükümlülüklerine aykırı davranılması anlamına gelmektedir.

En ağır bulgulardan biri, iki kız çocuğunun otel çalışanları tarafından hamile bırakılmasıdır. Çocukların Ukraynalı refakatçilerin bilgisi dahilinde istismarcılarla görüşürdüğü, hamilelik tespit edilince apar topar Ukrayna’ya gönderildikleri, doğumlarını sosyal hizmet desteği olmadan yapmak zorunda bırakıldıkları, mağdurlardan birinin doğumdan üç ay sonra intihar girişiminde bulunduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum, çocukların korunması bir yana, istismarın örtbas edilmesine yol açan zincirleme bir ihmale işaret etmektedir.

Hem Türkiye’de hem Ukrayna’da yürütülen adli süreçlerin delil yetersizliğinden kapatılması, soruşturma sırasında çocuklara “ilişkilerin rızaya dayalı olduğuna” dair belgeler imzalatılması, yargısal mekanizmanın çocuk adalet sisteminin temel ilkeleriyle açık şekilde çelişen bir tutum sergilediğini göstermektedir. Türkiye’de yürütülen soruşturmaya takipsizlik verilmesi ve bu karara yapılan itirazların reddedilmesi ise, çocukların korunmasına ilişkin pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmediği yönündeki kuşkuları derinleştirmektedir.

Türkiye’nin taraf olduğu Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, ayırım gözetmeksizin kendi topraklarında bulunan her çocuğun korunmasını devletin temel görevi olarak tanımlar. Bu kapsamda devletin sorumluluğu; riskleri önceden öngörmek, çocukları güvensiz koşullardan derhal çekmek, bağımsız denetimi sağlamak, istismar ve ihmal iddialarına karşı etkin soruşturma yürütmek ve çocukların üstün yararını merkeze alan sosyal hizmet mekanizmalarını harekete geçirmektir. Ancak yaşananlar, Türkiye’nin bu yükümlülükleri yerine getirmediği, çocukların korunmasını Ukraynalı görevlilerin inisiyatifine bırakarak asli sorumluluktan uzaklaştığı ve kamu otoritelerinin olayların ciddiyetini küçümseyen bir tutum sergilediğini göstermektedir.

Bu kapsamda Dezenformasyonla Mücadele Merkezi'nin kamuoyundaki haberleri "dezenformasyon" ilan eden açıklaması, uluslararası raporlarla belgelenmiş ağır çocuk hakları ihlallerini görmezden gelen, hesap verebilirlik ve şeffaflık ilkelerini zayıflatan, devletin pozitif yükümlülüklerine aykırı bir tutum niteliği taşımaktadır. Savaş ortamından kaçırılarak Türkiye'ye getirilen savunmasız çocukların korunmasından sorumlu olan kurumların, bu çocukların istismar ve kötü muameleye maruz kaldığı koşulların normalleştirilmesine izin vermesi kabul edilemez.

Ortaya çıkan tablo; çocuk koruma sistemindeki yapısal zaafların, denetimsizliğin, uluslararası yükümlülüklerin ihlalinin ve hesap verebilirlikten kaçınmanın birleştiği ağır bir insan hakları sorunudur. Türkiye'nin topraklarında bulunan her çocuk gibi Ukraynalı çocuklar da hukukun, sosyal hizmetlerin ve devletin koruması altındadır. Bu nedenle yaşananlar sadece idari bir aksaklık değil, çocuk hakları, adalet, insan onuru ve devletin sorumluluğuna ilişkin derin bir krizdir. Bu krizin tüm yönleriyle açığa çıkarılması, sorumluların tespit edilmesi ve mağdur çocukların haklarının gecikmeksizin iade edilmesi, hem uluslararası hukuk hem de Türkiye'nin kendi yasal düzeni açısından bir zorunluluktur.

Bu bağlamda:

1. Türkiye'ye getirilen Ukraynalı yetim çocukların Antalya'daki otellere yerleştirildiği dönemde Bakanlığınız bu çocukların güvenliğini sağlamak için hangi somut koruyucu ve önleyici mekanizmaları devreye sokmuştur? Bu mekanizmaların etkinliği nasıl izlenmiştir?
2. Çocukların barınma, beslenme, hijyen, tıbbi bakım, psikososyal destek ve güvenlik koşullarına ilişkin ağır ihlaller defalarca raporlanmışken, Bakanlığınız neden acil müdahale prosedürlerini çalıştırmamış, çocukların bakanlığa bağlı çocuk kuruluşlarına alınmasını zorunlu hale getirmemiştir?
3. İki kız çocuğunun otel çalışanları tarafından istismar edilerek hamile bırakıldığı iddiası Bakanlığınıza ilk olarak hangi tarihte ulaşmıştır? Bu tarihten önce Bakanlığınızın, bu otellerdeki çocuklara yönelik risklere ilişkin herhangi bir kurum içi uyarı, teftiş raporu veya ihbar bulunmakta mıdır?
4. Hamile kalan çocukların otellerden apar topar çıkarılıp Ukrayna'ya gönderilmesinde Bakanlığınızın bilgisi, izni veya onayı var mıdır? Bu işlemlerin çocuk hakları mevzuatı açısından nasıl değerlendirildiğini açıklayacak mısınız?
5. Çocukların istismar edildiğine dair uluslararası raporlara ve tanık ifadelerine karşın Türkiye'de başlatılan adli sürecin takipsizlikle sonuçlanmasına ilişkin Bakanlığınızın tutumu nedir? Bu karara karşı neden daha güçlü bir hukuki sürecin takip edilmediği konusunda kamuoyuna açıklama yapılacak mıdır?
6. Olayların ortaya çıktığı dönemde otellerde kaç sosyal hizmet uzmanı görev yapmıştır? Bu uzmanların Bakanlığınızla ve diğer kurumlarla koordinasyonu hangi mekanizmalar üzerinden sağlanmıştır? Bu koordinasyonun yetersiz olduğuna dair Bakanlığınıza ulaşan değerlendirme var mıdır?
7. Uluslararası raporlarda yer alan; içme suyuna erişim sorunu, kirli yatak ve çarşaf, tıbbi bakım eksikliği, çocukların bağış etkinliklerinde "teşhir" edilmesi, cezalandırılmaları, engelli çocuklara bakım yükü verilmesi gibi bulguların hangisi Bakanlığınız tarafından doğrulanmıştır? Bu ihlaller karşısında hangi idari işlemler başlatılmıştır?

8. Projenin yürütüldüğü dönemde Bakanlığınızın, Ukraynalı çocukların Bakanlığınıza bağlı çocuk kuruluşlarına alınması yönündeki teklifinin Ukrayna tarafından reddedildiği açıklanmıştır. Bu durumda Türkiye'deki çocuk koruma mevzuatı uyarınca hangi zorunlu müdahale adımlarının gündeme gelmesi gerekirdi? Bu adımlar neden uygulanmamıştır?
9. Bir çocuğun kaybolduğu ve helikopterle arandığı iddiası Bakanlığınız tarafından doğrulanmış mıdır? Bu olayda sorumluluğu bulunan kişiler hakkında hangi işlemler yapılmıştır?
10. Çocuklara bağlı kampanyaları kapsamında şiir okuma, dans etme, şarkı söyleme gibi etkinliklerin zorla yaptırıldığına dair bilgiler adli ve idari süreçlerde Bakanlığınız tarafından nasıl değerlendirilmiştir? Bu durum çocuk işçiliği ve sömürüsü kapsamında incelenmiş midir?
11. Türkiye'nin taraf olduğu Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme uyarınca her çocuğa karşı sahip olunan pozitif yükümlülükler dikkate alındığında, bu çocukların korunmasında yaşanan açık başarısızlık için Bakanlığınız kendi sorumluluğunu nasıl değerlendirmektedir? Bu konuda kamuoyuna yönelik bir öz değerlendirme veya iç denetim raporu hazırlanmış mıdır?
12. Dezenformasyonla Mücadele Merkezi'nin söz konusu haberleri "dezenformasyon" ilan eden açıklaması Bakanlığınızla koordineli olarak mı hazırlanmıştır? Bu açıklamanın uluslararası raporlarla çelişmesine ilişkin Bakanlığınızın tutumu nedir?
13. Çocukların uğradığı istismar, ihmal ve kötü muameleye ilişkin süreçlerin Türkiye'de ve Ukrayna'da kapatılmış olması, çocuk adalet sistemi açısından ciddi bir soru işareti yaratmaktadır. Bakanlığınız, bu dosyanın bağımsız bir incelemeye açılması için herhangi bir girişimde bulunacak mıdır?
14. Son olarak, bu çocukların maruz kaldığı hak ihlalleri ve istismarların tekrarlanmaması için Bakanlığınız hangi yapısal tedbirleri almayı planlamaktadır? Çocuk koruma sistemi içinde uluslararası çocukların güvenliğine dair yeni bir eylem planı hazırlanmakta mıdır?